

เทศน์เช้า วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๓

พระอาจารย์สงบ มนฺสฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแก อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้เป็นวันสงกรานต์ วันสงกรานต์เขาให้เป็นวันครอบครัวนะ วันครอบครัวนี้เป็นทางโลกเขาตั้ง แต่ถ้าเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ครอบครัวใหญ่ที่สุดคือในหัวใจของเรา เพราะเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “จิตนี้มันเกิดตาย! เกิดตาย!” คน ๆ หนึ่ง จิตดวงหนึ่ง ถ้าเอาซากศพที่เคยเกิดเคยตายมาไว้ที่นี่ ล้นโลกธาตุนี้เห็นไหม

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ย้อนอดีตชาติไป มันไม่มีวันที่สิ้นสุด นั่นจิตหนึ่งนี่ จิตหนึ่งมันเกิดตาย! เกิดตาย! นี่สถานะที่ได้มา เหมือนตำแหน่งหน้าที่ เราเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่ตลอดเวลา ตำแหน่งหน้าที่มันคือชีวิตหนึ่ง! ชีวิตหนึ่ง! ชีวิตหนึ่ง!

นี่วันครอบครัว ถ้าจิตตัวนี้มันเป็นครอบครัวของมันเห็นไหม นี่ครอบครัวของเราถ้าอบอุ่น เราจะมีความสุขพอสมควรในครอบครัวของเรา คุณสิ เรามาวัดมาวานี้ก็เป็นครอบครัวหนึ่งนะ เราเป็นหัวหน้าครอบครัว มีคนถามบ่อยมาก

“หลวงพ่อ! เห็น้อยไหม”

“โคตรเห็น้อยเลย...!! ไม่ได้ทำอะไรเลยนะ แต่เห็น้อยมาก”

เพราะความรับผิดชอบใช้ไหม คนเราความรับผิดชอบในหัวใจ ทุกข์มาก!! คุณสิ ในครอบครัวของเรา ถ้ามีความร่มเย็นเป็นสุข เราจะมีสุขมากเห็นไหม เวลาอาบน้ำห้องต่างน้ำ ทำการทำงานเป็นเรื่องหนึ่ง เวลาเราทุกข์ยากในลูกหลานของเรา ในครอบครัวของเรา นั่นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง เห็นไหม ทุกข์กายทุกข์ใจ เวลาทุกข์กาย อาบน้ำห้องต่างน้ำ...มันพักมันก็หายเห็น้อย... เวลามันทุกข์ใจ มันไม่รู้จักหายเห็น้อยนะ

นี่วันครอบครัว รัฐบาลเขาตั้งขึ้นมาเป็นวันครอบครัว ให้ครอบครัวไปวัดไปวา ให้ครอบครัวมีความอบอุ่นต่อกัน นี่ในครอบครัวมีความอบอุ่นต่อกันเห็นใหม่ ความอบอุ่นต่อกันมันมาจากไหนล่ะ ทำไมจะเกิดศีลธรรม จริยธรรม

หน้าที่ของพ่อแม่ พ่อแม่ก็อยากให้ลูกมีความสุข บางคนพ่อแม่ก็มีความจำเป็น เขาทิ้งลูกเขาซะ เขาเอาลูกไปทิ้ง เวลาเขาทิ้งลูกมันมีน้อยก็จริงอยู่ เวลาเขามีความจำเป็นขึ้นมา

แต่โดยธรรมชาติของสัตว์ แม้แต่สัตว์เดรัจฉานมันยังรักลูกของมันเลย มนุษย์จะไม่รักลูกของมันเป็นไปไม่ได้หรอก ทุกคนจะรัก แต่ความรักอันนี้เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ที่ไหนมีรัก ที่นั่นมีทุกข์” เราก็อไม่เชื่อ โอ๊ย! ที่ไหนมีรัก... มีรักที่มีความสุข เพราะมีความรัก มีความถนอมรักษา มีความสุขทั้งนั้น

แต่ที่ไหนมีรัก ที่นั่นมีทุกข์ มีรักเพราะอะไร เพราะเรากังวล ทุกข์ร้อน มันเป็นความทุกข์อันหนึ่ง แต่ความทุกข์อันนี้มันเป็นอริยสัจ มันเป็นความจริง มันเป็นความจริงที่มันต้องมียุติธรรม ไม่ใช่เราที่มีความรัก แล้วถ้าเราจะไม่ทุกข์ เราจะไม่รักเลย

ความรักมันเป็นสัญชาตญาณที่มันผูกพันกันมา แต่ถ้ามันมีธรรมขึ้นมา เราก็เมตตาจากรัก... เมตตา... รัก... ถนอมรักษา... รัก...ผูกพัน ความรักเมตตา ความเมตตากรุณาเห็นใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมตตาคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วางหลักธรรมและวินัยไว้

คุณิ มนุษย์เห็นใหม่ มนุษย์เกิดมาเป็นสัตว์สังคม ต้องอยู่ ต้องอาศัยต่อกัน แต่มนุษย์ก็มีการเบียดเบียนกันเป็นธรรมดา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้ในธรรม สัตว์มันยังมีอิสรภาพของมัน มันเป็นไปตามธรรมชาติของมัน แต่มันก็มีกฎกติกาของมัน กฎธรรมชาติของมัน ที่ทำการดำรงชีวิตของมัน แต่เราเป็นมนุษย์เห็นใหม่ เป็นมนุษย์ เพราะว่าความคิดของมนุษย์มันจินตนาการไว้เพริศแพรววัก ฉะนั้นต้องมีกฎกติกา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “มนุษย์นะ โง่กว่าสัตว์ เพราะว่าเขียนกฎกติกาไว้ เหมือนโซ่ตรวนที่คล้องไว้” เราจะลิดรอนสิทธิคนอื่นไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ แต่สิทธิเสรีภาพของเราจะไม่ไปลิดรอนสิทธิเสรีภาพของคนอื่น เขาก็มีสิทธิ

เสรีภาพของเขา ในความเป็นอยู่ของเขา แต่ความคิดจินตนาการในหัวของเขานี้ เราจะไปควบคุมเขาไม่ได้

แต่ศีลธรรมจริยธรรมมันควบคุมได้ เพราะมันมีความละเอียด มีความเกรงกลัวไว้ใหม่ เราคิดว่าสิ่งนั้นผิด ถูกต้อง ชั่ว ดีงามเห็นใหม่ เราควบคุมตัวเราเอง

ถ้า“ศีลนะ สุคะติง ยันติ สีลนะ โภคะสัมปะทา” ...ศีลทำให้เรามีความสุข

ศีลเห็นใหม่ เราถือศีล ๕ เราไม่เบียดเบียนใคร เราไม่พูดโกหกใคร เราไม่จบบ้างใคร ใครมันจะมารังแกเราละ เพราะอะไร เพราะเรามีศีล ศีลคุ้มครองเราเห็นใหม่ ผู้มีศีลมีธรรม ศีลธรรมจะคุ้มครองเรา ตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้ ถึงเวลามันถึงคราวเคราะห์กรรม มันเรื่องของกรรมนะ ถ้ามีศีลขึ้นมา ศีลธรรมเท่านั้นที่จะมาควบคุมความคิดของมนุษย์

ถ้าความคิดของมนุษย์ ประเพณีวัฒนธรรมเห็นใหม่ เวลาสงกรานต์ โอ้โฮ! ไปกันทีเขาต้องตั้งค่านะ เพราะแห่กันไปหมดเลย เพราะสงกรานต์ไปพร้อมกันหมด เพราะวัฒนธรรมไง มีวัฒนธรรมอันเดียวกัน มีความเชื่ออันเดียวกัน มันก็เป็นเรื่องของโลก

ถ้าครอบครัวมีความสุข ก็มีความสุขอยู่ แต่ครอบครัวของเราละ จิตใจของเราละ “พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน” หัวใจของเรา ครอบครัวนี้ ครอบครัวที่มันเกิดมันตายมา มันจะไปของมันเอง เราถนอมรักษาอย่างไร ถ้าครอบครัวนี้รักษาได้นะ ครอบครัวของเรารักษาได้ เพราะอะไร เพราะเรามีศีลธรรมจริยธรรม เรารู้ถึงกระบวนการความคิดของเรา

“จากใจดวงหนึ่ง...สู่ใจดวงหนึ่งนะ” ใจดวงนี้มันได้กระบวนการของมัน ได้ถนอมรักษาไว้แล้ว ใจลูกหลานเราเป็นอย่างนี้หมดเลย เด็กมันคิดอย่างนี้... วัยรุ่นมันคิดอย่างนี้... ผู้ใหญ่มันคิดอย่างนี้... เพราะเราเป็นอย่างนี้มาก่อน ถ้าเราเป็นอย่างนี้มาก่อน เราจะควบคุมเขาอย่างไรเห็นใหม่ เพราะอะไร เพราะเราหัวใจของเรา ถ้าหัวใจของเขา เราหัวใจของเรา ถ้าใจของเขาถึงเวลาแล้วเราจะถนอมรักษา เราจะใช้อุบายอย่างไร เพื่อจะดูแลลูกหลานของเราให้มันไปในทางที่ถูกต้อง

ถ้าเด็กวัยรุ่นของเรามีความคิดของมัน รุนแรงของมัน เพราะพลังงานของมัน เหลือใช้ใช้ใหม่ เขาจะให้เล่นกีฬาเห็นใหม่ ถ้าเล่นกีฬาก็ผ่อนกำลังนั้นออกไป แต่พอเรา

โตขึ้นมาจะ ให้เล่นกีฬาที่ไม่ไหวแล้ว นั่งเฉย ๆ ก็ปวดหลัง ลูกคนเดียวก็ไม่ไหว กระจุกมัน
กรอบหมดแล้ว เล่นกีฬามันก็ไม่ไหว พออายุมากขึ้นมันก็เป็นแบบนี้ นี้ผู้เฒ่า!

ทางวัฒนธรรมของทางพุทธเราเนาะ นับถืออาวุโส นับถือผู้เฒ่า นับถือผู้ผ่านโลกผ่าน
วัยมา เขาจะคอยเตือนเรา แต่เด็กน้อยมันก็มีความคับข้องใจเป็นธรรมดา จะขยับเป็นผิดไป
หมดเลย ขยับเป็นผิดไปหมดเลย มันจะผิดหรือมันจะถูก เวลาเราโตขึ้นมา เราก็จะสอน
ลูกหลานเราอย่างนั้นล่ะ เพราะอะไร เพราะว่าพลังงานมันเหลือใช้มาก พลังงานมันเต็มที
มากเห็นไหม นี่ความเห็นในครอบครัวของเรา

ฉะนั้นทางรัฐบาล วันครอบครัวให้ไปวัดไปวา ไปฟังธรรม ฟังธรรมขึ้นมา ธรรม
ของใครล่ะเห็นไหม นี่หน้าที่ของเด็ก หน้าที่ของผู้ใหญ่ หน้าที่ของต่าง ๆ มันความ
รับผิดชอบแตกต่างกันไป หน้าที่รับผิดชอบต่างคนต่างทำหน้าที่รับผิดชอบของตัวเอง ให้สม
กับหน้าที่ของตัวเอง ก็นั่นความเป็นมนุษย์ให้เรา

มนุษย์! มนุษย์มันมีค่าเท่ากัน ถ้ามีค่าเท่ากันเพียงแต่มันต่างกาล ต่างเวลา ต่างวัยกัน
วันเวลาและวัยมันปิดปัญญานี้ไว้ พอโตขึ้นมาเป็นผู้แก่ผู้เฒ่ามีปัญญามหาศาลเลย มันก็ถึง
คราวจะต้องปลดพรากอีกแล้ว ถึงคราวจะต้องได้แสวงหาที่เกิดใหม่แล้ว เพราะมันต้องปลด
พรากจากจิต ปลัดพรากจากร่างกายนี้ไป

ถ้าร่างกายเราแข็งแรงขึ้นมาจะอยู่อีกกี่ภพก็ได้ แต่ถึงเวลาชราภาพขึ้นมาร่างกายเบื่อ
หน่ายมาก เวลาคนเราอยากมีชีวิตอยู่ แต่คนจะทุกข์เวลาเจ็บไข้ได้ป่วย เบื่อหน่ายมาก
อยากจะเสียสละ อยากจะไปเสียที แต่ไปสักทีมันเสียสละไม่ได้ เพราะมันเสียสละแต่
ร่างกายนี้ หัวใจมันเสียสละไม่ได้

แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ภาวสวะภพ ภพคือฐานของความคิด
ฐานของการเกิด มโนวิญญูณเห็นไหม เวลามันพาเกิดพาตาย ธรรมขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า ย้อนกลับมาที่นี้

เราไปไหนมาเราต้องกลับบ้านเราเนาะ เพราะบ้านเป็นที่พึ่งอาศัยของเรา ความคิดมา
จากไหน... มาจากจิตทั้งหมด แล้วจิตมันอยู่ที่ไหน ถ้าจิตมันอยู่ที่ไหน ย้อนกลับมาที่นี้ ถ้า
ย้อนกลับมาที่นี้เนะ ไม่มีวัย นี้ธรรมะไม่มีเวลา ไม่มีกาล “อกาลโก”

อภิลิโกเห็นใหม่ เขาบอกว่า ๕,๐๐๐ ปี ธรรมะจะหมดไป ไม่หมดหรอก! ถ้าธรรมะหมดไป พระศรีอริยเมตไตรยมาตรัสรู้ได้อย่างไร อนาคตวงศ์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้อีกมหาศาลเลย มันจะตรัสรู้ได้อย่างไร นี่มันไม่มีกาล ไม่มีเวลา ไม่มีวัยเลย

แต่...แต่ในสมมุติใจ ในสมมุติบัญญัติ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกอีก ๕,๐๐๐ ปี! อีก ๕,๐๐๐ ปี! คุณ คุณภาพแวดล้อมเห็นใหม่ พอสภาพแวดล้อมคนมากขึ้น ทุกอย่างทำลายสภาวะแวดล้อมมากขึ้น สภาวะแวดล้อมมันก็เปลี่ยนไป

นี่ก็เหมือนกัน พอจิตใจคนมากขึ้น มีการศึกษามากขึ้น ต่างคนต่างมีปัญหามากขึ้น ต่างคนต่างไม่เชื่ออะไรมากขึ้น เชื่อแต่ความรู้ของตัวเอง ความรู้ของตัวเองก็ความรู้ของกิเลสใจ มันบอกนรก สวรรค์ไม่มี อะไรก็ไม่มี เกิดมาก็ตายหมดอะ นี่เกิดมาก็นี่ตายหมด ตายแล้วก็แล้วกันไป แล้วกันไป เวลาเกิดขึ้นมา เวลาเรามีความคับข้องใจขึ้นมา ทำไมคนนั้นเขาดีกับเราละ ทำไมคนนั้นเขาคบคุมใจเราได้ละ ทำไมหัวใจเราเป็นอย่างนี้ละ ก็นี่ไง เกิดแล้วก็ตาย เกิดแล้วก็สูญใจ เกิดแล้วก็สูญมันก็หมดไป พันธุกรรมทางจิต!!

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประรณนาเป็นพระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย คำว่าอสงไขยนับไม่ได้ การเกิดการตายนี้ พันธุกรรมของการเปลี่ยนแปลงมา ทำบุญกุศลของเราที่ ว่าตายแล้วสูญ! ตายแล้วสูญ! ถ้าตายแล้วสูญ ไม่ต้องทำอะไรเลย ตามแต่ตามแต่ใจของตัวเองคิด

แต่ถ้ามีนรก สวรรค์ มีคุณงามความดี ที่เราทำแล้วมันจะตกอยู่ในหัวใจของเรา เราทำบุญเพื่อคุณประโยชน์ของเรา นี่พันธุกรรมทางจิต จิตไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป ถ้าเปลี่ยนแปลง จิตที่มีคุณงามความดี จิตที่เสียสละ จิตที่มีความดี มันเบา... มันเบา...เพราะมันโล่ง มันโล่ง เห็นใหม่

ของเบา มันจะลอยอยู่สูง ของหนักจะลงต่ำ ตายแล้วสูญนะ ไม่ต้องทำอะไรเลย ทำแต่ความพอใจของตัวเอง นี่ระรานชาวบ้านเขาทั่วไป ทำอะไรก็ได้เพื่อประโยชน์กับเราเห็นใหม่ จิตใจมันต่ำต้อย จิตใจมันต่ำเพราะอะไร จิตใจมันต่ำเพราะมันระรานเขา มันมีแต่ความโทสะ มันมีแต่อะไรสะสมในหัวใจของมัน

เวลาตายมันจะไปไหนล่ะ ทีนี้พอเวลามันตาย มันละจากสังขารนี้ไปใช้ใหม่ ละจากร่างกายนี้ไป แต่จิตไม่เคยตาย...! พอจิตไม่เคยตายมันก็ไปเกิดใหม่ พอเกิดใหม่ขึ้นมาก็เป็นมนุษย์ด้วยกัน อ้าว! ทำไมคนนั้นเขาดีกว่าเรา คนนี้เขาชั่วกว่าเราล่ะ อ้าว! ดีกว่าเรา ชั่วกว่าเราก็อำมาทั้งนั้นล่ะ ทุกคนทำของตัวเองมา

ถ้าทุกคนไม่ทำตัวของตัวเองมา พ่อแม่คนไหนบ้างไม่อยากจะลูกของตัวเองเป็นคนดี พ่อแม่ก็อยากจะลูกเป็นคนดี อยากให้ลูกมีสถานะทั้งนั้น แต่ลูกทำไมไม่เท่ากัน ความคิดยังไม่เหมือนกัน ทำไมมันขยันหมั่นเพียรแตกต่างกัน มันแตกต่างกันก็เพราะมันทำมานี้แหละ ... มันทำมา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ย้อนกลับมาในใจ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แต่ทำดีได้ดี...ดีมหาศาล ดีเพื่อเราไง เราเสียสละ เราทำคุณงามความดีของเรา ความดีอันนี้มันเบาเห็นไหม เราเสียสละ คนเขาจะติฉินนินทา คนเขาจะว่าเราไม่ทันโลก แต่ใจเรารู้เห็นไหม นี่ความดีอันนี้ ดีเพื่อใจเรา

พอดีเพื่อใจเรา พอเราเกิดมาอีกสถานะหนึ่งเห็นไหม เราฉลาด เรามีปฏิภาณไหวพริบ เพราะเราทำดีมา!! ก็เราทำของเรามา!! แต่คนที่ดักดานของมัน ก็มันทำของมันมา!! มันทำของมันมา!! แล้วบอกจะให้มันเหมือนกัน

เวลาไปโรงเรียน ครูบาอาจารย์เขาสอนให้เหมือนกันทั้งนั้น คำราก็เล่มเดียวกันทั้งนั้น ครูคนเดียวกันนั้นนะ แต่ทำไมศึกษามันไม่เท่ากันล่ะ ไม่เท่ากันเพราะจิตของมันไง นี่ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ถึงที่สุดแล้วมันทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ละเอียดอ่อนในใจของเรา เราต้องทำคุณงามความดีนะ

แต่เราไปคิดกันนะ... ทำคุณงามความดี คนต้องยกย่องสรรเสริญ... ไม่มีหรอก!! มนุษย์ไม่ยอมรับมนุษย์ด้วยกันง่าย ๆ หรอก แม้แต่บุญบารมีของเขา เต็มที่ของเขา คุณสิ เราได้ยินกิตติศัพท์ กิตติคุณ “คนนั้นเป็นคนดี” “คนนี้เป็นคนดี” เรายอมรับเขาไหม...? เราไม่เคยเห็น ดีก็ดีของเขา ไม่ใช่ดีของเรา นี่ความดีของมนุษย์

แต่ถ้าดีเพื่อเราเห็นไหม ทำความดีเพื่อความดี ทำความดีทั้งเหว นื่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “บุญที่มีกุศลที่สุด คือ โยนลงเหว” ทำบุญแล้วก็คือแล้วกัน ไปไง

ทำบุญแล้วคือความดีทั้งหมด แต่นี่ทำความดีแล้วนะ นี่ทำดีแล้วไม่ได้ดีเลย ตักบาตรทุกวันเลย ทำแต่บุญกุศล ทำไมคนติฉินนินทา ทำไมมีแต่คนรังแกเบียดเบียนตลอดเวลา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลยนะ “เราตถาคต เป็นศาสดา ถ้าใครโดนโลกธรรม ๘ มากน้อยขนาดไหน อย่าเพิ่งน้อยเนื้อต่ำใจ ให้ถือเราองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นตัวอย่าง” เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดานะ เขาจ้างคนมาค่า เขาจ้างคนมาฆ่า

เทวทัตให้นายแม่นธนู ๔ คนไปยิงพระพุทธเจ้า เทวทัตหลอกอชาตศัตรู อชาตศัตรูให้นายแม่นธนู ๔ คนไปยิงพระพุทธเจ้า แล้วให้ ๔ คนนั้นไปยิงนายแม่นธนูอีกต่อหนึ่ง ตัดตอนกันมาตลอดเลยนะ พอนายแม่นธนูนั้น จะไปยิงพระพุทธเจ้าครั้งแรก พระพุทธเจ้ารู้ก่อน พระพุทธเจ้าเรียกเข้ามาเทศน์โปรด เทศน์ ๔ คนนี้บวชแล้วได้สำเร็จ ไอ้ ๔ คนจะยิง ก็รอ ทำไมไม่มาสักที ก็ตามเข้าไปเจอ พระพุทธเจ้าเทศน์สอนอีก! สอนอีก! สอนอีก!... ๑๖ คนนะ จะไปฆ่าพระพุทธเจ้านี้ จะก่อกวนแกล้งพระพุทธเจ้า โคนมาทุกอย่างเลย คูในพระไตรปิฎกสิ เห็นไหม แล้วที่ว่า ทำดีได้ดี... ทำดีได้ดี

ทำดีได้ดี... พระพุทธเจ้าเป็นศาสดา ทำไมคนเขาติฉินนินทาทั่วโลกทั่วสงสาร แต่ถึงที่สุดนั่นมันเป็นเรื่องของกรรม คนทำชั่วมันก็คือชั่วเห็นไหม จิตใจที่เขาสร้างมาอย่างนั้น แต่พวกเราเชื่อถือศรัทธา พวกเราเคารพบูชาของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา รู้!! อนาคตังสญาณ รู้ว่ากรรมที่สร้างสั่งสมมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ระหว่างพระเวสสันดรกับชูชก มีปัญหากันมา มีเวรมีกรรมกันมาตลอด เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว เขาก็ยังมีเวรมีกรรม เขาก็ยังดักดานของเขา เขายังทำกรรมของเขาไป แต่เทวทัตเขายังได้สติ เขายังระลึกตัวของเขาได้นะ ไอ้เรานี้เห็นไหม ระลึก ๆ ได้ไหม เราทำคุณงามความดีได้ไหม เรามีสติปัญญาของเราได้ไหม

วันนี้เป็นวันสงกรานต์ วันครอบครัว เราไปดูครอบครัวจากข้างนอกนะ ดูครอบครัว.. ความคิดหนึ่ง... จิตหนึ่ง ...เกิดรอบหนึ่ง วันหนึ่งเกิดเป็นพัน ๆ หน วันหนึ่งนี้ลูกหลานเต็มบ้านเต็มเมืองเลย แล้วลูกหลานเราจะรักษาอย่างไร ดูแลอย่างไร ครอบครัวข้างนอกก็รักษานะ

เราเกิดมานี้ เราเป็นสัตว์สังขม อยู่ด้วยกันก็ดูแลรักษา พยายามทำดีที่สุด แล้วก็รักษา ในใจเราด้วย ถ้าเราทำดีกับเขาแล้ว เราพยายามทำกับเขาแล้ว เขาไม่เข้าใจเรา เขาฟังเราไม่ได้ เขาฟังเราไม่รู้เรื่อง อันนั้นก็อุเบกขา กรรมของสัตว์

ทำดีแค่นี้เขายังไม่รู้จักความดีเลย แล้วเราจะทำดีเพื่อใคร ก็ทำความดีเพื่อเรา ทำดี เพื่อใจเรานะ ถ้าทำดีเพื่อใจเรานี้ พันธุกรรมทางจิต มันได้แก้ไข มันได้เปลี่ยนแปลง แล้ว เวลาเกิดใหม่จะได้ไม่เสียใจว่า ทำไมคนโน้นดีกว่าเรา คนนี้ไม่ดีกว่าเรา ถ้าเราทำของเรา แล้วนี้ มันต้องดี มันต้องดีคือมันเข้าใจตัวมันเอง

เราจะวัดกันด้วยนิ้วมือก็ไม่เท่ากัน คนเราเกิดมาก็ไม่เท่ากัน สิ่งใด ๆ ไม่มีอะไร เท่ากันสักอย่างหนึ่งเลย แต่หัวใจเวลาสิ้นกิเลสแล้วเป็นพระอรหันต์เท่ากันหมดเลย เป็น พระโสดาบันก็เท่ากันที่พระโสดาบัน เป็นสภิกษาคามี อนาคามี ก็เท่ากันที่สภิกษาคามี อนาคามี เพราะวุฒิภาวะมันเต็มเปี่ยมของมัน เห็นไหม

นี่ภราดรภาพ เสรีภาพ เสรีภาพเกิดจากจิตนี้พ้นจากการกดถ่วงของกิเลส ภราดรภาพ ของใจที่มันพ้นจากการกดถ่วงของจิตนี้ มันประเสริฐที่สุด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ เจ้า ให้ย้อนกลับมาที่นี้ แก้ไขกันที่นี้ แล้วเราจะมีความสุขของเราที่นี้ เพราะเราเชื่อองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเป็นชาวพุทธ เรามีศาสนาประจำใจ เราไม่มีศาสนาประจำ ทะเบียนบ้าน เรามีศาสนาประจำใจ แล้วเราก็รู้คัมภีร์ของเราเพื่อศาสนา ให้เป็นธรรมในหัวใจ ของเรา เพื่อประโยชน์กับเรา เอวัง